

Fördjupad dokumentation av Höstsådda arealer 2017

Fördjupad dokumentation av Höstsådda arealer 2017	1
1. Kort om dokumentation och undersökning	1
1.1 INLEDNING	1
1.2 UNDERSÖKNINGENS SYFTE	1
1.3 UNDERSÖKNINGENS FLÖDE	2
<i>Flödesschema Höstsådda arealer</i>	7
2. Användare och användarbehov	8
2.1 NATIONELL ANVÄNDNING	8
2.2 INTERNATIONELL ANVÄNDNING	9
3. Uppgiftsinsamling	10
3.1 POPULATION OCH RAM	10
3.2 URVALSFÖRFARANDE	10
3.3 MÄTINSTRUMENT	11
3.4 INSAMLINGSFÖRFARANDE	16
3.5 ÅTGÄRDER FÖR FÖRENKLAT UPPGIFTSLÄMNANDE	17
4. Statistisk bearbetning och redovisning	17
4.1 SKATTNINGAR, MODELLER, BERÄKNINGAR	17
4.2 REDOVISNING	18
4.3 KVALITETEN I REDOVISADE DATA	18
5. Utvärdering och uppföljning	20
5.1 PLAN FÖR ANALYSRAPPORTER	20
5.2 UPPFYLLER PRODUKTEN KRITERIERNA FÖR TILLRÄCKLIG KVALITET?	20
6. Dokumentation av observationsregister för arkivering	20

1. Kort om dokumentation och undersökning

1.1 Inledning

I anslutning till den årliga skördeundersökningen framställs även statistik om årets höstsådda arealer. "Kvalitetsdeklarationen" (ersätter tidigare Beskrivning av statistiken), som åtföljer varje Statistiskt meddelande, ger en kortare beskrivning av undersökningens syfte samt hur undersökningen gått till. Här beskrivs de olika variablerna och de statistiska storheterna. Kvalitetsdeklarationen finns tillgänglig på Jordbruksverkets och SCB:s hemsidor, på samma platser som de Statistiska meddelandena. Det rekommenderas att först läsa igenom kvalitetsdeklarationen, för att se om den informationen täcker läsarens behov. Om ytterligare behov finns läser man "Fördjupad dokumentation av Höstsådda arealer", som ger en mer detaljerad information om undersökningen.

1.2 Undersökningens syfte

Sedan 1968 har uppgifter om höstsådda arealer årligen insamlats i anslutning till skördestatistiken. Metoderna för insamling av uppgifterna har varierat under denna period. Från och med år 2005 kan de lantbrukare som är med i undersökningen lämna uppgifter om

höstsådda arealer på en särskild webbsida. Övriga lantbrukare kontaktas per telefon av jordbrukskunniga intervjuare.

Informationen är en tidig prognos av kommande års arealer (och även skördar) av höstvet, höstråg, höstrågvete, höstkorn samt höstraps och höstrybs. Detta även om arealer utvintrar och omfattningen av utvintringen varierar mycket mellan olika år. Informationen är värdefull även för planering av åtgång av utsäde och gödselmedel vid kommande vårsådd. Från och med 2005 görs en särskild insamling av höstsådda arealer som är avsedda att odlas enligt de regler som gäller för ersättning till ekologisk odling.

1.3 Undersökningens flöde

1. Undersökningen planeras (hösten 2016). För att få reda på vilka förändringar som kan behöva göras i webbenkäten skickas en utvärdering ut till samtliga intervjuare som medverkat i den just avslutade uppgiftsinsamlingen. Eventuella synpunkter från intervjuare, uppgiftslämnare och statistikanvändare diskuteras i arbetsgruppen. Åtgärder bestäms. Det kan exempelvis gälla redovisning av nya grödor eller nya funktioner i webbsystemet.

2. Arbetsgruppen utvärderar inflödet av data under den nyligen avslutade uppgiftsinsamlingen och överväger senareläggning alternativt tidigareläggning av publiceringstiden nästa höst. Datum då undersökningens resultat ska redovisas i Sverige i form av ett Statistiskt meddelande (SM) och en Statistiknyhet föreslås.

3. Tidsschema för undersökningen sätts upp (vintern 2017). Här bestäms i stora drag när de olika momenten ska genomföras och vilka personer som ska ansvara för de olika delarna. Kontakt tas med Näringslivets Regelnämnd (NNR), som i första hand vill få information om förändringar i undersökningen. Se också flödesschemat efter detta avsnitt, för en redogörelse av när i tiden olika delar av undersökningen utförs.

- A. Rekrytering av intervjuare (vår).
- B. Utveckling och test av webbsystem (vår och sommar).
- C. Urval av jordbruksföretag (sommar).
- D. Insamling och granskning av uppgifter (höst).
- E. Publicering av statistiken (höst).
- F. Dataleverans till Eurostat (vinter).

4. Genom att ständigt förbättra de IT-system som används kan arbetet efterhand ske mer rationellt och med ökad säkerhet när det gäller datahanteringen. Förslagen till förändringar kommer från uppgiftslämnarna, intervjuarna, IT-personalen och från personalen som arbetar med granskning och beräkningar. Från statistik-användarhåll (bland annat från Eurostat) kan ändrade statistik-behov innebära att nya IT-funktioner behöver utvecklas.

5. De timanställda intervjuare som arbetat med undersökningen föregående år får en förfrågan om de vill medverka även innevarande år.

6. För att lantbrukarna ska känna trygghet vid uppgiftslämnandet och för att minska risken för missförstånd används intervjuare som har lantbrukserfarenhet. Dessa intervjuare kan också bedöma om uppgifterna är rimliga och reda ut eventuella oklarheter direkt med uppgiftslämnarna. Bland SCB:s ordinarie intervjuare finns ett mindre antal som har lantbrukskompetens. I övrigt timanställs lantbrukskunniga intervjuare för skördeundersökningen och undersökningen om höstsådda arealer. De flesta återkommer år efter år men det behövs ändå varje år en viss nyrekrytering. Vid rekryteringen eftersträvas ungefär samma geografiska fördelning av intervjuarnas hemorter som fördelningen av landets åkermark.

7. Som underlag för urvalet används Jordbruksverkets administrativa register för arealbaserade stöd för det aktuella undersökningsåret. Under maj månad skickas en beställning av ett uttag från detta register till Jordbruksverkets statistikenhet. Själva uttagen ska dock göras så sent som möjligt innan urvalen måste dras – så att så många som möjligt av lantbrukarnas ändringar hinner registreras och komma med i urvalsunderlaget. Det innebär att uttagen normalt görs i juli. Vid beställningen bör eventuella ändrade stödregler som kan påverka lantbrukarnas arealredovisning beaktas.

8. De IT-funktioner som utvecklas eller ändras testas av SCB-personalen efterhand som de tas fram. Inför att insamlingsperioden startar i oktober görs mer omfattande tester, både av de intervjuare som ska arbeta med systemet och av SCB-personalen. Om helt nya funktioner har utvecklats arrangeras tester med externa lantbrukare – som får agera som presumtiva uppgiftslämnare – innan funktionerna tas i drift.

9. De uttag från Jordbruksverkets administrativa register för arealbaserade stöd som erhålls i juli är preliminära, och för en del av företagen (egentligen ansökningarna om stöd) saknas uppgift om regionkod för brukningscentrum. För dessa företag eftersöks regionkod med hjälp av adresser. Vissa av företagen ges ändrad regiontillhörighet om de har arealer i vitt skilda delar i landet. Urvalspopulationen är sedan en delmängd av registret och utgörs av jordbruksföretag med mer än 5,0 hektar åkermark.

10. För att minska uppgiftslämnarbördan inom skördeundersökningen och undersökningen om höstsådda arealer görs grödspecifika urval för varje delundersökning. För undersökningen av höstsådda arealer används delurval av de urval som används vid undersökningarna om skörd av spannmål, trindsäd och oljeväxter. Intervjun gällande höstsådden omfattar endast företag i Götaland, Svealand samt Gävleborgs län. De fyra nordligaste länen har uteslutits eftersom höstsådd där endast förekommer i obetydlig omfattning.

11. Efter urvalsdragningen samkörs de olika urvalen med varandra och med andra urval för lantbruksundersökningar som genomförs under hösten. Detta görs för att insamlingen ska kunna organiseras så att samma intervjuare kontakter de jordbruksföretag som är uttagna i flera olika undersökningar. Lantbrukare som är uttagna i flera olika delurval inom skördeundersökningen och undersökningen om höstsådda arealer märker inte det eftersom de olika delarna hanteras som en enda undersökning vid insamlingen.

12. Fördelningen av de uttagna gårdarna på olika intervjuare sker i möjligaste mån så att lantbrukarna ska bli kontaktade av intervjuare som bor i närheten och känner till förhållandena i regionen.

13. Varje år görs en detaljerad instruktion för intervjuarbetet. Den ska läsas av intervjuarna inför kurstillfället och används sedan vid insamlingen som referens vid eventuella oklarheter. Varje år görs också övningsuppgifter som intervjuarna ska lösa hemma och ta med till kursen. Övningsuppgifterna innehåller frågor om nyheter och områden där det är risk för missförstånd.

14. Ett komplicerat arbete är att ladda webbsystemets blanketter och intervjuar-sidor med de olika delurvalen och alla tillhörande uppgifter. Det gäller bland annat namn och telefonnummer till lantbrukarna, information om medverkan i andra undersökningar. Här är det viktigt att alla uppgifter hamnar på rätt plats. Namn adresser, telefonnummer med mera kommer från SAM-blanketterna, alltså från lantbrukarnas ansökningar om arealersättning.

15. Cirka en vecka före kurstillfället får intervjuarna tillgång till webbsystemet för att kunna bekanta sig med funktionerna i förväg. Då går det att fylla i påhittade uppgifter, skicka in, studera felmeddelanden och prova funktioner eftersom det då bara är en testversion av systemet. Under kursen blir det en systematisk genomgång av de olika delundersökningarna, övningsuppgifterna, intervju-teknik med mera. Vid kurstillfällena föds ofta nya idéer till förbättringar, i samband med att intervjuarna byter erfarenheter med varandra.

16. Direkt efter kurserna rensas systemet från testdata. Inloggningsuppgifter skickas ut till lantbrukarna och intervjuarna får nya inloggningsuppgifter inför starten av ”skarpt läge”.

17. Lantbrukarna kan skicka in sina resultat via webben så snart de fått sina in-loggningsuppgifter. De gårdar som är uttagna för statistiken om höstsådda arealer har cirka tre veckor på sig att svara innan intervjuarna börjar sin insamling per telefon. Om gården också är med i urvalet för snabbstatistik gällande skörden av spannmål, trindsäd och oljeväxter kan intervjuarna börja ta kontakt en vecka tidigare. Även efter dessa stoppdatum kan lantbrukarna skicka in sina uppgifter själva via webbsystemet. Om höstsådden inte är klar när skördeuppgifterna samlas in uppmanas lantbrukaren att vänta med att redovisa de höst-sådda arealerna till dess att höstsådden är avslutad.

18. Under hela insamlingsperioden sker maskinell och manuell granskning. Redan i samband med att uppgifterna skickas till SCB görs en del logiska kontroller och kontroller av orimliga värden. Lantbrukarna får information om kontrollresultatet och ges möjlighet att korrigera. Lantbrukarna kan dock välja att skicka in uppgifterna ändå. Blanketten markeras då på ett särskilt sätt på intervjuarsidan för den intervjuare som har tilldelats gården. Intervjuaren kontakter lantbrukaren och reder ut eventuella oklarheter.

19. Intervjuarna ringer till snabbstatistikgårdarna först. Därefter prioriteras uppgifter om höstsådda arealer och sedan uppgifter om skörd av spannmål, trindsäd och oljeväxter.

20. Publiceringen sker i slutet av november i form av en statistiknyhet och ett Statistiskt meddelande.

21. Det är obligatoriskt för medlemsländerna att rapportera höstsådda arealer till EU. Till Eurostat (EU:s statistikkontor) skickas statistiken via en särskild webbsida där protokoll för höstsådda arealer finns tillgängliga.

22. En gång om året brukar det vara ett möte i Eurostats arbetsgrupp för skördestatistik. Inför och/eller efter mötena brukar Eurostat begära skriftliga synpunkter från medlemsländerna om aktuella frågor.

23. Dokumentation av statistiken sker till viss del kontinuerligt till exempel genom att information om urvalet sparas och att en "Kvalitetsdeklaration" ges ut vid publiceringstillfället. Efter avslutad produktionsomgång görs även en mer omfattande dokumentation, bland annat i form av detta dokument.

Flödesschema Höstsådda arealer

Flöde	Höst 16	Vinter 17	Tidig vår 17	Maj 17	Jun 17	Jul 17	Aug 17	Sep 17	Okt 17	Nov 17	Dec 17	Jan 18	Feb 18	Mar 18	Apr 18	Maj 18
1. Utvärdering förra årets undersökn.																
2. Fastställande av publiceringstider																
3. Tids- och personalplanering																
4. Utveckling av IT-funktioner																
5. Intresseförfrågan intervjuare																
6. Rekrytering av nya intervjuare																
7. Beställning urvalsunderlag																
8. Test av webbsystem																
9. Framtagning av urvalsram																
10. Urval																
11. Samkörning av urval																
12. Fördelning av uttagna gårdar																
13. Instruktioner och övningsuppg.																
14. Laddning av urval i webbsystem																
15. Kurs för intervjuare																
16. Utskick lösenord till lantbrukare																
17. Lantbrukarna skickar in resultat																
18. Maskinell o manuell granskning																
19. Intervjuarna ringer lantbrukarna																
20. Statistiknyhet o SM																
21. Skicka resultat till Eurostat																
22. Arbetsgruppsmöte Eurostat																
23. Dokumentation																

2. Användare och användarbehov

Statistiken över höstsådda arealer utnyttjas som underlag för myndigheter och näringsliv inom områdena jordbruk, ekonomi och miljö. Resultaten används också som underlag för rapportering till EU.

2.1 Nationell användning

Jordbruksverket

Statistiken om höstsådda arealer ger den första indikationen om det kommande årets gröd-fördelning. De höstsådda arealerna kan multipliceras med motsvarande normskördar för att få en grov prognos om skördens storlek redan i slutet av november året före skördeåret.

Om det har gjorts förändringar av jordbrukspolitiken ger de höstsådda arealerna ofta den första antydningen om hur lantbrukarna reagerar på de nya bestämmelserna. De är då mycket eftertraktade.

Höstsådda arealer används vid utvärdering av bestämmelserna om vintergrön mark, det vill säga den minsta andel av åkermarken som måste vara bevuxen under hösten eller vintern på gårdar belägna i Götaland.

Jordbruksverkets behov utifrån följande kriterier:

- Innehåll

Statistiken omfattar samtliga höstsådda arealer. Dock inte all areal som får räknas som vintergrön mark. Under åren 1992-1997 gjordes en utökad insamling för framtagning av statistik om vintergrön mark.

- Tillförlitlighet

Grödarealer varierar mer än skördenivåer. Därför är osäkerheten (mätt som medelfel) större för höstsådda arealer än för hektarskördar. Kvaliteten i undersökningens resultat kan till viss del utvärderas följande år när arealstatistiken publiceras. Höstsådda arealer som är större än de arealer som redovisas efterföljande år är en indikation på utvintringsproblem. Svartsbortfallet är lågt, runt 8 procent, och torde påverka resultatet endast i liten grad.

- Aktualitet

Jordbruksverket efterfrågar ofta dessa uppgifter tidigare än de kan publiceras. Den metod som används, nämligen att fråga lantbrukarna om höstsådda arealer, sätter dock gränser för hur snabbt resultaten kan tas fram.

- Jämförbarhet och sammanvändbarhet

Undersökningar om höstsådda arealer har genomförts och publicerats årligen av SCB och Jordbruksverket. Jämförbarheten mellan åren är god. Urvalsramen används också för flera andra undersökningar. Definitionen av jordbruksföretag är gängse, liksom indelningen i grödor och regioner. God sammanvändbarhet med annan jordbruksstatistik föreligger.

- Tillgänglighet och förståelighet

Genom ett gott samarbete mellan Jordbruksverket och SCB kan statistiken publiceras på båda myndigheternas webbplatser – till nytta för användarna.

Statistiska centralbyrån

SCB rapporterar höstsådda arealer till Eurostat.

Lantbruksuniversitet och lantbruksskolor

Undervisning om olika grödors vinterhärdighet.

Länsstyrelser och kommuner

Utvärdering av bestämmelserna om vintergrön mark.

Företag för handel och vidareförädling

Information om höstsådda arealer är värdefull för planering av åtgång av utsäde och gödselmedel kommande vår.

Jordbrukets egna organisationer och företag i lantbruksbranschen

För de företag som arbetar med rådgivning är höstsådda arealer en viktig källa till information.

Massmedia, allmänhet och privatpersoner

Uppgifter om höstsådda arealer, med koppling till årets väder, kan ibland vara av intresse för allmänheten. De stora tidningarna samt radio och TV tar upp statistiken i första hand om det är rekord eller katastrof.

Lantbrukstidningarna och de lokala tidningarna skriver om resultaten mera regelbundet. Det är då angeläget med analys av orsaker till ökning respektive minskning av arealerna. Från lokaltidningarna önskas statistik på så låg regional nivå som möjligt.

2.2 Internationell användning

EUROSTAT

Den 18 juni 2009 infördes en ny förordning om skördestatistik, (EG) nr 543/2009. Enligt denna förordning måste medlemsländerna rapportera höstsådda arealer varje år senast i slutet av januari. Även tidigare var informationen efterfrågad, men inte obligatorisk. För Sveriges del började den nya skördeförordningen gälla från och med skördeåret 2012, och därmed från och med den höstsådd som gjordes hösten 2011.

För kommissionen är det viktigt att få information om årets skörd så tidigt som möjligt. Den första indikationen kommer via de höstsådda arealerna. Kommissionen använder arealerna vid beslut om och utvärdering av den gemensamma jordbrukspolitiken. För Eurostat räcker det att få informationen efter årsskiftet i januari. Rapportering till Eurostat sker en gång per år via en särskild internetsida.

Övriga internationella användare

Förfrågningar kommer ibland från internationella marknadsaktörer.

3. Uppgiftsinsamling

3.1 Population och ram

Den population som en viss undersökning är tänkt att studera kallas för *målpopulation*. För att kunna undersöka målpopulationen måste dess enheter finnas i en så kallad *rampopulation*. Rampopulation för statistiken om höstsådda arealer utgjordes av de företag som fanns med i Jordbruksverkets administrativa register för arealbaserade stöd i slutet av juli 2017.

Målpopulationen är de jordbruksföretag som brukade mer än 2,0 hektar åkermark eller innehade stora djurbesättningar eller arealer för trädgårdsproduktion, oavsett om de sökt stöd eller inte. Företag som inte söker stöd finns dock inte med i rampopulationen och kan därmed inte komma med i undersökningen om höstsådda arealer.

Urvalspopulationen är en delmängd av Jordbruksverkets administrativa register för arealbaserade stöd och utgörs av jordbruksföretag med mer än 5,0 hektar åkermark. Gränsen på 5,0 hektar åkermark har använts sedan år 1989. Dessförinnan var gränsen 2,0 hektar åkermark. Från och med 2001 års undersökning används det aktuella årets uppgifter om jordbruksföretag och grödarealer som underlag för urvalet.

Undersökningen om höstsådda arealer utgår från samma urvalspopulation och urval som undersökningen om skörd av spannmål, trindsäd och oljeväxter. Inom undersökningen om skörd av spannmål, trindsäd och oljeväxter används även kriteriet minst 0,3 hektar av undersökningsgrödorna. De ovan nämnda gränserna är satta så att de ska tillfredsställa både uppgiftslämnare och statistikanvändare. Om gränserna sätts för lågt kommer flera mindre företag med i undersökningen, till exempel sådana som ser sin odling som en hobbyverksamhet. Om gränsen istället sätts alltför högt kommer många små företag att falla bort, särskilt i de regioner som domineras av skogsbygder där företagen vanligen är mindre. Detta kan i sin tur påverka den regionala statistikens kvalitet negativt.

3.2 Urvalsförfarande

Skörd av spannmål, trindsäd och oljeväxter

Landet är indelat i 106 skördeområden (SKO), i första hand avsedda att ligga till grund för skördestatistiken. Huvudprincipen för indelningen har varit att bilda områden som är så homogena som möjligt beträffande skördeavkastningen. Dessutom har hänsyn tagits till klimat, jordart, topografi och odlingsinriktning. Skördeområdena 2019, 2319, 2419, 2519 samt 2521 undersöks inte. Dessa är SKO i fjällområden med ingen eller mycket liten odling av undersökningsgrödorna. Av de höstsådda grödorna fanns här ingen areal alls under 2017 (alltså areal som såddes hösten 2016). Totalt omfattade urvalspopulationen 25 038 företag fördelade på 101 SKO. Urvalspopulationen för ekologisk skörd omfattade 3 763 företag.

Företagen i urvalsramen stratifieras efter SKO. För varje företag beräknas ett storleksmått baserat på företagets grödarealer i förhållande till skördeområdets totala åkerareal.

Urvalsstorleken i varje stratum bestäms i två steg. I det första steget fördelas det totala antalet observationer på län, proportionellt mot länets andel av den totala arealen av undersökningsgrödorna i riket, med restriktionen att antal observationer per län ska ligga mellan 50 och 650. I det andra steget fördelas länets tilldelade observationer ut på SKO proportionellt mot skördeområdets andel av länets totala areal av undersökningsgrödorna. Här föreligger restriktionen att antal obs per SKO ska vara minst 10 och maximalt 100. Viss avvikelser förekommer eftersom läns- och SKO-gränser inte sammanfaller. Överskjutande observationer flyttas i så fall över på de SKO som har minst antal observationer.

Urvalet i varje stratum dras enligt Pareto π ps. Metoden beskrivs utförligt i bland annat R&D report 2000:6 *A user's guide to pareto π ps sampling*.

Från och med 2002 års urval har antalet uttagna företag utökats i de län där många lantbrukare skördar hela stråsädesarealen som grönfoder. Denna åtgärd har vidtagits för att i dessa län få med fler gårdar där det även förekommit tröskning av spannmål. För 2017 års ordinarie undersökning uttogs totalt 4 425 jordbruksföretag och för undersökningen om ekologisk skörd uttogs 1 870 jordbruksföretag.

Höstsådda arealer

I undersökningen av höstsådda arealer används ett delurval av det urval som används vid undersökningen av skördens storlek av spannmål, trindsäd och oljeväxter samt urvalet för ekologisk skörd av spannmål, trindsäd och oljeväxter. Intervjun gällande höstsådden omfattar endast företag i Götaland, Svealand samt Gävleborgs län. De fyra nordligaste länen har uteslutits därför att höstsådd där endast förekommer i obetydlig omfattning. Under 2017, det vill säga arealer som såddes hösten 2016, uppgick arealen i de aktuella norrlandslänen för höstvet till 0,05 procent, höstråg 0,04 procent, höstrågvete 0,3 procent och för höstraps till 0,0006 procent av respektive grödas totala grödareal i landet. För höstkorn och höstrybs och redovisades ingen areal i de fyra nordligaste länen under år 2017. Totalt omfattade urvalspopulationen för höstsådda arealer 23 735 företag. Urvalspopulationen för ekologisk höstsådd omfattade 3 487 företag.

År 2017 utvaldes 4 035 jordbruksföretag för undersökningen av den totala höstsådda arealen. Urvalet för ekologisk höstsådd bestod av 1 691 företag.

3.3 Mätinstrument

Datainsamlingen sker genom att de utvalda jordbrukarna lämnar sina uppgifter på en särskild internetsida eller genom telefonintervjuer utförda av SCB:s intervjuare. De jordbruksföretag som är uttagna i något av urvalen för höstsådda arealer (och skörd av spannmål, trindsäd och oljeväxter) får i slutet av september ett brev med inloggningsuppgifter till en egen internetsida. Där ombeds lantbrukarna att skicka in uppgifterna så snart som möjligt, dock senast ett visst datum. Jordbrukare som inte svarar via internet kontaktas per telefon.

Vilka uppgifter som samlas in framgår av det följande webbformuläret. Om företaget enbart är med i urvalet för ekologisk odling visas endast en blankett, där höstsådd areal på den ekologiskt brukade arealen ska redovisas.

Statistiska centralbyrån
Statistics Sweden

FÖRETAGETS NAMN

ADRESS 1

ADRESS 2

POSTORT

September 2017

NR

Lantbruksstatistik 2017

Statistiska centralbyrån (SCB) samlar regelbundet in uppgifter om skördar av olika grödor samt om användningen av växtskyddsmedel. Ditt företag är med i en eller flera delar av årets insamling. Stora företag brukar komma med varje år.

Lämna uppgifterna så här

Uppgifterna lämnas i en webblankett. Skicka in uppgifterna snarast möjligt, dock senast den 19 oktober.

Gå in på www.lantbruk.scb.se

Användarnamn:

Lösenord:

För att förenkla uppgiftslämnandet finns på webbsidan beräkningsfunktioner som räknar samman skördade kvantiteter med olika vattenhalter. En nyhet i delen om växtskyddsmedel är att data kan laddas in till blanketten direkt från växtodlingsprogram. Det ger en ökad valfrihet i sättet att lämna uppgifter.

Om du inte kan lämna uppgifter via internet blir du kontaktad av en intervjuare som hämtar in uppgifterna per telefon.

Stort tack på förhand för din medverkan!

Med vänlig hälsning

Jörgen Brewitz
Enhetschef

Mer information finns på nästa sida.

Kontakta oss gärna:

Anna Redner

010-479 87 05, anna.redner@scb.se

SCB, Lantbruksenheten, 701 89 Örebro

www.scb.se

Gerda Ländell

010-479 88 07, gerda.landell@scb.se

SCB, Lantbruksenheten, 701 89 Örebro

www.scb.se

Så används de lämnade uppgifterna

Skördestatistiken tas fram av SCB på uppdrag av Jordbruksverket. Skördestatistiken används bland annat vid analys av avkastningstrender i olika regioner, till ekonomiska kalkyler för olika grödor, vid planering av satsningar och stöd av olika slag och för uppföljning av jordbrukspolitiska beslut. Växtskyddsmedelsstatistiken används till exempel för återkoppling till rådgivning och för växtskyddsmedelsrekommendationer. Resultaten används även inom forskning och utbildning samt för internationell rapportering. Det är du själv som avgör om du vill delta vid insamlingen av underlaget, men för att det ska bli säkra resultat är det viktigt att alla medverkar.

Samråd

Samråd har skett med Näringslivets Regelnämnd, NNR, i enlighet med samrådsförfordningen (SFS 1982:668).

De lämnade uppgifterna skyddas

Vid publicering av statistiken kommer inga enskilda jordbruksföretag att kunna identifieras. Uppgifterna som ni lämnar skyddas enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Förutom vid SCB kan uppgifterna som hör till undersökningen komma att användas av forskare och andra som tar fram statistik. Sådan forskning och statistikverksamhet omfattas också av statistiksekretess.

Information om personuppgifter

SCB har ansvaret för de personuppgifter som samlas in och sparas i register på SCB. En person har rätt att en gång per kalenderår få gratis information, i form av ett så kallat registerutdrag, om egna personuppgifter som hanteras på SCB. En ansökan till SCB om registerutdrag måste vara skriftlig och undertecknad av den person som utdraget gäller. Personen har rätt att få rättelse av egna personuppgifter.

Resultat

Resultaten finns redovisade på SCB:s och Jordbruksverkets webbplatser (www.scb.se och www.jordbruksverket.se). På SCB:s webbplats finns även publikationen *Hållbarhet i svenskt jordbruk 2012*, där tidigare resultat analyseras mer ingående.

Statistiska centralbyrån (SCB) är en statlig myndighet med uppgift att framställa och sprida statistik till bland andra beslutsfattare, forskare och allmänheten. All officiell statistik finns på www.scb.se.

facebook.com/statisticssweden

[@SCB_nyheter](https://twitter.com/SCB_nyheter)

Höstsådd 2017

ÄNGBACKE VALLE (SCBID 1234)

Tillårrenderad areal ska tas med. Utårrenderad areal ska inte tas med.

Röd markering i blanketten betyder att ett värde saknas eller är orimligt. Om du pekar på markeringen med musen visas ett felmeddelande.

Höstsådden är ännu inte avslutad

☐ Höstsådden är ännu inte avslutad

Höstsådd areal

Ange hela den brukade arealen.

☐ Ingen höstsådd areal

Gröda	Areal hektar ⓘ
Höstvete	
Höstdinkel	
Höstråg	
Höstkorn	
Höstrågvete	
Höstraps	
Höstrybs	
Summa	0,00

Därav ekologisk

Ange ekologisk höstsådd areal. Med ekologisk odling avses här både certifierad och ej certifierad ekologisk areal.

☐ Ingen ekologisk höstsådd areal

Gröda	Areal hektar ⓘ
Höstvete	
Höstdinkel	
Höstråg	
Höstkorn	
Höstrågvete	
Höstraps	
Höstrybs	
Summa	0,00

Kommentarer

Skriv en kommentar...

Höstsådd 2017

ÄNGBACKE VALLE (SCBID 1234)

Tillårrenderad areal ska tas med. Utårrenderad areal ska inte tas med.

Röd markering i blanketten betyder att ett värde saknas eller är orimligt. Om du pekar på markeringen med musen visas ett felmeddelande.

Höstsådden är ännu inte avslutad

☐ Höstsådden är ännu inte avslutad

Ekologisk höstsådd areal

Ange ekologisk höstsådd areal. Med ekologisk avses här både certifierad och ej certifierad ekologisk areal.

☐ Ingen ekologisk höstsådd areal

Gröda	Areal hektar ¹
Höstvete	
Höstdinkel	
Höstråg	
Höstkorn	
Höstrågvete	
Höstraps	
Höstrybs	
Summa	0,00

Kommentarer

Skriv en kommentar...

3.4 Insamlingsförfarande

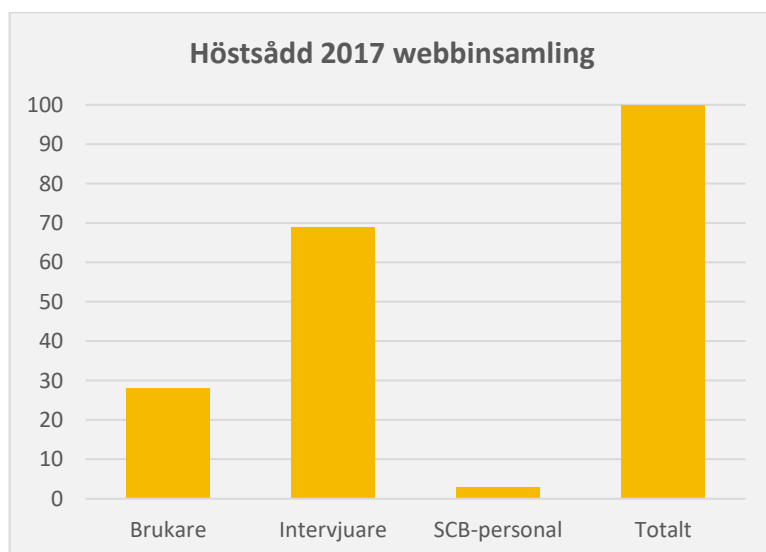
De lantbrukare som inte skickar in uppgifterna via internet intervjuas per telefon. Varje år timanställdes uppemot 25 lantbrukskunniga intervjuare för detta ändamål. Dessutom medverkar runt 10 av SCB:s regionala intervjuare som har lantbrukserfarenhet. Utbildning av intervjuarna sker bland annat genom att de i god tid innan arbetet påbörjas får prova en testversion av webbsystemet hemma i sin egen dator, samt vid en heldagskurs i Örebro. Intervjuarbetet utförs enligt detaljerade instruktioner.

Intervjuarna registrerar uppgifterna på den aktuella lantbrukarens webbsida i samband med att intervjun genomförs. Intervjuarnas version av systemet har något fler funktioner än lantbrukarnas version. Webbsystemet beskrivs i detalj i intervjuarnas instruktion. Lantbrukarna (och intervjuarna) kan genom att peka med musen få fram beskrivande text för olika variabler.

De olika delundersökningarna (höstsådda arealer respektive skördeundersökningarna) har olika datum då uppgifterna senast ska vara inskickade, beroende på när statistiken ska publiceras och hur sent grödorna normalt skördas respektive sås.

Intervjuarna gör en rimlighetsbedömning av de insamlade uppgifterna i samband med intervjun. Vid SCB sker manuell och maskinell granskning. Om uppgifterna är ofullständiga eller oklara ombeds intervjuarna att ta kontakt med de aktuella lantbrukarna. Det kan både gälla resultat som lantbrukaren skickat in direkt via internet och uppgifter som intervjuaren själv registrerat.

Den totala andelen svar från lantbrukaren via internet, inräknat även sådana som behövde kompletteras, var drygt 28 procent. Diagrammet nedan visar andelen inkomna blanketter via internet (direkt från brukare) och telefon (via intervjuare), samt en mindre andel där SCB:s personal registrerat uppgifterna, om lantbrukarna till exempel ringt till SCB för att lämna informationen. Andelen svar inskickade via internet direkt från lantbrukarna var fem procentenheter lägre under den regniga hösten 2017 – jämfört med 2016. Det regniga höstvädret försenade både skörden och höstsådden, vilket i sin tur försenade uppgiftsinsamlingen. Lantbrukarna var ofta inte färdiga när intervjuarna ringde, vilket medförde att intervjuarna fick ta nya kontakter senare under hösten.

Omkring 26 procent av lantbrukarna skickade under 2017 in sina uppgifter via internet, utan att det behövdes någon återkontakt på grund av oklarheter. Höstsådda arealer är en förhållandevis lätt undersökning för lantbrukarna att svara på. Återkontakterna var oftast en följd av att lantbrukarna i de inskickade blanketterna meddelat att höstsådden inte var avslutad.

3.5 Åtgärder för förenklat uppgiftslämnande

Samråd om undersökningens uppläggning sker varje år med Näringslivets regelnämnd. Än viktigare är kanske att webbsystemet för insamling kontinuerligt förbättras efter förslag från de intervjuare som arbetar med undersökningen. Sådan feedback erhålls efterhand under hösten i samband med insamlingsarbetet och intervjuarna får i december också en utvärdering där de kan förmedla sina och lantbrukarnas synpunkter på systemet.

Insamlingsarbetet planeras så att en och samma intervjuare kontaktar jordbruksföretaget i de fall företaget är uttaget i flera skörde-, höstsådda arealer- eller miljöundersökningar. Det leder till att antalet tillfällen då uppgiftslämnaren behöver bli störd minskar. Själva kontaktskapandet blir också enklare och snabbare. De intervjuare som arbetar med insamlingen är kunniga inom jordbruksområdet och har också regional anknytning.

Tidpunkten för insamlingen infaller under höstmånaderna, som är en arbetsintensiv period för lantbrukarna. Nationella behov av resultatredovisning under senhösten medför dock att det inte går att senarelägga uppgiftsinsamlingen. Uppgifterna om höstsådda arealer är egentligen eftertraktade ännu tidigare under hösten av de svenska statistikanvändarna.

Vid urvalsdragningen används register som är aktuella för året. Därmed kontaktas enbart jordbruksföretag som är i drift under året. De olika jordbruksundersökningarna samordnas vid uppgiftsinsamlingen och vid utskicket av informationsbrev.

4. Statistisk bearbetning och redovisning

4.1 Skattningar, modeller, beräkningar

Undersökningspopulationen utgörs av jordbruksföretag som har mer än 5,0 hektar åkermark. Odling av höstsådda grödor har därmed inte undersökts på företag som har upp till 5,0 hektar åkermark. Höstsådden på dessa arealer utgör dock en liten andel av den totala höstsådden i landet. Under 2017, det vill säga arealer som såddes hösten 2016, uppgick arealen av höstvet till 0,05 procent, höstråg 0,13 procent, höstkorn 0,10 procent, höstrågvete 0,12 procent, höstraps 0,06 procent och höstrybs till 0,31 procent av respektive grödas totala grödareal.

I samband med insamlingen granskas uppgifterna av lantbrukskunniga personer vid SCB. Vilka grödor och arealer som bör anses vara rimliga varierar både med årsmånen och med det skördeområde som gården är belägen i. I bearbetningsprogrammet finns även vissa fasta granskningskriterier.

När de första beräkningsresultaten finns tillgängliga granskas bland annat uppgifter med höga medelfel. På länsnivå och riksnivå jämförs arealerna med motsvarande uppgifter från föregående år och med femårsgenomsnittet.

Inget försök görs att korrigera för undertäckningen. Den är dock liten i detta fall. Övertäckningen hanteras direkt i beräkningarna där antagandet görs att övertäckningsandelen är lika stor i populationen som andelen övertäckning i urvalet.

Bortfallsuppräknings görs inom varje SKO med antagandet att bortfallet i genomsnitt har samma areal per företag som de svarande företagen.

4.2 Redovisning

Statistiken publiceras årligen i ett Statistiskt meddelande (SM-serie JO 18). SM:et innehåller kommentarer, diagram och tabeller, fakta om statistiken samt en sammanfattning på engelska. Resultaten publiceras också i form av en statistiknyhet. Höstsådda arealer avseende år 2017 publicerades den 30 november 2017.

Publiceringen sker på Jordbruksverkets webbplats www.jordbruksverket.se under Ta del av statistiken och på SCB:s webbplats www.scb.se under Jord- och skogsbruk, fiske. De som önskar erhålla SM med jordbruksstatistik i PDF-format per e-post, kan anmäla det till statistik@sjv.se.

SCB rapporterar statistiken till Eurostat efter årsskiftet i januari. Eurostat publicerar därefter statistiken i sin databas:

<http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

4.3 Kvaliteten i redovisade data

Kvaliteten på statistiken kan bero på en eller flera av följande felkällor:

- Täckningsfel (under- och övertäckning)
- Urvalsfel
- Mätfel
- Bearbetningsfel
- Bortfall
- Modellfel

Av dessa fel torde i första hand urvalsfelen men till viss del även mätfelen påverka tillförlitligheten i skördestatistiken.

Täckningsfel förekommer då målpopulationen och rampopulationen skiljer sig åt. Det finns två typer av täckningsfel, *övertäckning* och *undertäckning*. Övertäckning förekommer då en del av de företag som ingår i rampopulationen inte ingår i målpopulationen. Undertäckning uppstår om en del av de företag som ingår i målpopulationen inte ingår i rampopulationen.

Mellan tidpunkten för urvalsramens upprättande och undersökningstillfället kan förändringar ske i företagsbeståndet. Nystartade företag utgör undertäckning och företag som upphört eller inte odlar grödan utgör övertäckning. Tidigare år, då urvalsramen utgjordes av föregående års Lantbruksregister, uppgick antalet nystartade företag till cirka 1 procent av undersökningspopulationen. Antalet företag som upphört eller som inte odlat undersökningsgrödorna uppgick under dessa år till cirka 5 procent. Från och med 2001 års undersökning används årets aktuella uppgifter om jordbruksföretagens arealer som underlag för

urvalet. Det medför att denna typ av undertäckning och övertäckning minskats till en marginell nivå.

För den ordinarie undersökningen om höstsådda arealer var övertäckningen under år 2017 2,9 procent (116 företag). För undersökningen om ekologisk höstsådd var övertäckningen 1,1 procent (19 företag). Övertäckningen bedöms påverka resultaten i ytterst liten utsträckning.

Arealer vid jordbruksföretag som inte ansöker om arealbaserade stöd ingår inte ramen. Dessa arealer är dock av liten betydelse, särskilt för de höstsådda grödorna. Den övervägande delen av åkerarealen på jordbruksföretag som inte söker stöd är vall och outnyttjad åkermark. Under 2013 genomförde Jordbruksverket en undersökning om grödarealer vid jordbruksföretag som inte ansöker om arealbaserade stöd. Undersökningsresultaten visar att för alla de aktuella höstsådda spannmåls- och oljeväxtgrödorna motsvarade grödarealerna vid jordbruksföretag som inte söker stöd mindre än 0,03 procent av motsvarande totala grödarealer.

Urvalsfel uppkommer genom att endast en del av de jordbruksföretag som odlar de aktuella grödorna ingår i undersökningen. Som mått på tillförlitligheten anges det relativa medelfelet uttryckt i procent av den skattade arealen. Medelfelet avspeglar främst urvalsfel och effekten av andra slumpmässiga fel, däremot inte systematiska fel såsom mätfel. Med hjälp av medelfelet kan ett konfidensintervall beräknas på följande sätt. För en skattad areal på exempelvis 50 000 hektar och ett medelfel på 3,0 procent (1 500 hektar) kan man med liten felrisk (5 procent) säga att intervallet $50\,000 + 2 \times 1\,500$ (det redovisade värdet $\pm$ det dubbla medelfelet), det vill säga 47 000 – 53 000 hektar, innesluter den verkliga arealen. Resultat med större medelfel än 35 procent eller där antalet observationer understiger 10 redovisas inte på grund av stor osäkerhet.

Mätfel kan förekomma om lantbrukarna lämnar felaktiga arealuppgifter eller om lantbrukarna sår ytterligare arealer efter att uppgiftsinsamlingen har avslutats. Uppgiftslämnarfel och eventuella intervjuareffekter kan inte kvantifieras.

Bearbetningsfel undviks genom att kontroller görs både på mikronivå och makronivå och genom att standardiserade bearbetningsprogram används. Säkerheten i bearbetningsprocessen bedöms vara god.

Bortfallet av jordbruksföretag i undersökningen om höstsådda arealer blev 7,8 procent (313 företag) under 2017. I det motsvarande urvalet för ekologisk höstsådd var bortfallet 6,4 procent (109 företag). Bortfallet är således tämligen litet och har vid kontroll visat sig vara förhållandevis jämnt fördelat mellan olika typer av jordbruksföretag. Det bedöms inte leda till några systematiska fel av betydelse.

Modellfel kan uppkomma eftersom antaganden görs att den höstsådden arealen är noll inom de områden som inte undersöks. Effekten är dock marginell eftersom de höstsådda arealerna är noll eller nära noll i de ej undersökta områdena, vilket redovisats i avsnitten 3.2 och 4.1.

5. Utvärdering och uppföljning

5.1 Plan för analysrapporter

När det gäller höstsådda arealer undersöks samtliga höstsådda grödor som odlas i stor skala i landet. Det har under senare år börjat odlas en del dinkelvete (speltvete), som oftast sås på hösten. Andra höstsådda grödor som provats är hösthavre och växelvete. Klimatförändringar kan komma att leda till att höstsådda grödor överlag kan odlas allt längre norrut i landet. Utvecklingstrender av detta slag följs för att kunna bedöma eventuella behov av anpassning av undersökningen om höstsådda arealer. Under 2016 utökades variabelinsamlingen genom att höstsådd av dinkelvete lades till som ett svarsalternativ. Det har tidigare ofta förekommit att lantbrukare vid redovisning av höstvete lagt till en kommentar om att det egentligen var höstsådd av dinkelvete. Det införda tillägget erbjuder en möjlighet att särredovisa dinkelvete. Odling av dinkelvete är vanligast förekommande inom den ekologiska odlingsformen.

5.2 Uppfyller produkten kriterierna för tillräcklig kvalitet?

Det finns en aktuell Kvalitetsdeklaration (för tidigare årgångar Beskrivning av statistiken, där kvalitetsdeklarationer ingår). Statistikens mål är tydligt formulerade. Undersökningen har också planerats och genomförts för att minst uppnå den tillräckliga kvalitetsnivån. Vid uppföljning av om den tillräckliga kvaliteten uppnås har det bedömts att den uppnås.

Det har skett en dialog samt en årlig uppföljning av statistikens kvalitet med de viktigaste användarna genom dels de användarråd som Jordbruksverket anordnar, dels via kontakter med andra statistikanvändare.

Kvalitetsstudier kommer att göras efterhand som behov uppstår.

6. Dokumentation av observationsregister för arkivering

Dokumentation av variabler och observationsregister görs i Metaplus.